

«Էդիթ Պրինտ» հրատարակչություն

Ավարտական հետազոտական աշխատանք

Թեմա՝ Էքսկուրսիաների և մշակութային այցերի դերը սաների
գարգացման գործում

Հաստատություն՝ Կապանի թիվ 2 ՆՈՒՀ

Դաստիարակ՝ Սաթենիկ Հայրապետյան

Ղեկավար՝ Ժաննա Ավետիսյան

2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն	3
Գլուխ 1.	
Էքսկուրսիաների դերը սաների զարգացման գործում	4
1.1 Էքսկուրսիաների նշանակությունը, դրանց առավելությունները և ազդեցությունը	4
1.2 Էքսկուրսիաները նախադպրոցականների շրջանում	5
1.3 Էքսկուրսիաները ըստ բովանդակության և կառուցվածքի. դրանց կազմակերպմա սկզբունքները	7
Գլուխ 2.	
Մշակութային այցերի դերը սաների զարգացման գործում	10
2.1 Մշակույթը նախադպրոցականի մեջ.....	10
2.2 Դաստիարակի ազդեցությունը մշակույթի ձևավորման գործում.....	11
2.3 <<Ժողովրդական մշակույթ>>.....	13
Եզրակացություն.....	15
Գրականության ցանկ	16

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Նախադպրոցական տարիքը անձի ձևավորման կարևորագույն փուլերից մեկն է: Ուստի շատ կարևոր է տարբերակել, թե այս շրջանում երեխային ինչ է պետք սովորեցնել, հաղորդել, և առավել կարևոր է թե ինչպես, ինչ մեթոդներով ու ձևերով դա անել:

Իմ կողմից «Էքսկուրսիաների և մշակութային այցերի դերը սաների զարգացման գործում» թեմայի ընտրությունը պայմանավորված է նրանով, որ խիստ կարևորում եմ մշակութային այցերի, էքսկուրսիաների և առհասարակ մշակույթի դերը երեխայի ընդհանուր զարգացման, աշխարհայացքի ձևավորման, մտահորիզոնի ընդլայնման, տրամաբանական մտածողության գործում: Աճող սերնդին մեր մշակույթին ծանոթացնելը կարևորագույն խնդիր է: Երեխայի մոտ պետք է դեռևս մանկապարտեզից ձևավորել ճաշակ, սովորեցնել գնահատել գեղեցիկը, նկատել շրջակա աշխարհի գույները: Մանկապարտեզում կարող ենք հաճախ խոսել այդ ամենի մասին, երեխաներին ցուցադրել արվեստի հայտնի ստեղծագործություններ, բնության գեղեցիկ պատկերներ, սակայն խոսելն այլ բան է, սեփական աչքով տեսնելն այլ բան: Այս առումով սաների զարգացման գործում շատ կարևոր է էքսկուրսիաների և մշակութային այցերի դերը: Կան թանգարաններ, մշակութային հաստատություններ, որոնք մշտապես սերտորեն համագործակցում են ինչպես որոշ դպրոցների, այնպես էլ մանկապարտեզների հետ: Իմ նպատակներից է մեր մանկապարտեզը նույնպես ներգրավել թանգարան-մանկապարտեզ համագործակցության գոտում, երեխաներին մոտեցնել արվեստին ու մշակույթին: Իմ նպատակն է, որ երեխան մշակութային վայրում իր տեսածը կարողանա արդեն մանկապարտեզում՝ նկարչության պարապմունքի ժամանակ վերարտադրել, ավելի հեշտ ու հաճույքով աշխատել, նկարել: Այս խնդիրներն են, որոնք ծառայել են իմ առջև սույն աշխատանքը կատարելիս:

Ինձ բախտ է վիճակվել աշխատել 21-րդ դարի ուսումնական հաստատությունում, ինչը ինձանից պահանջում է անընդհատ նոր մոտեցումների, առավել ռացիոնալ մեթոդների, գործունեության ավելի հետաքրքրաշարժ ու ժամանակակից ձևերի կիրառում՝ արդի ուսուցումը կյանքի հետ կապելու, ուսուցման, դաստիարակման մեթոդներն ու ձևերը կատարելագործելու և ակտիվացնելու նոր պահանջներից ելնելով: Հենց այդպիսի գործունեության ձևերից մեկն էլ էքսկուրսիաներն ու մշակութային այցերն են:

ՊԼՈՒԽ 1. ԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱՆԵՐԻ ԳԵՐԸ ՍԱՆԵՐԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ.

1.1 Էքսկուրսիաների նշանակությունը, դրանց առավելությունները և ազդեցությունը

Երեխայի դաստիարակության գործընթացը բարդ և հոգատար խնդիր է: Ի վերջո, նրան պետք է ոչ միայն տալ <<հնարավորին>> և <<անհնարին>> հասկացությունը, այլև պետք և զարգացնել նրա կարողությունները տարբեր ուղղություններով: Անհատականության ձևավորման վրա ազդելու ամենաարդյունավետ մեթոդներից մեկը էքսկուրսիան է: Այն ոչ միայն նպաստում է համակողմանի զարգացմանը այլ նաև խթանում է բարոյականությանը, հայրենասիրությանը և մեզ շրջապատող աշխարհի գեղագիտական ընկալմանը: Էքսկուրսիաները պարապմունքերի հիմնական տեսակներից են և երեխաների համակողմանի զարգացման, բարոյական, հայրենասիրական, գեղագիտական դաստիարակության աշխատանքների կազմակերպման հատուկ ձև, բայց միևնույն ժամանակ կրթության շատ աշխատատար և բարդ ձևերից մեկը: Էքսկուրսիաները երեխայի անհատականության ձևավորման վրա համակողմանի ազդեցության ամենաարդյունավետ միջոցն են: Ճանաչողական հետաքրքրությունը և նոր գիտելիքներ ձեռք բերելու անհրաժեշտությունը ձևավորվում է, եթե դուք անընդհատ հոգում եք ընդլայնել երեխայի հորիզոնները՝ զբոսանքներ, ծանոթանալ հիշարժան վայրերին: Էքսկուրսիան որպես հաղորդակցության կենդանի, անմիջական ձև զարգացնում է հուզական արձագանքը և բարոյական բնավորության հիմքերը: Դիտարկումների ճիշտ կազմակերպումը նպաստում է երեխայի այնպիսի կարևոր որակների ձևավորմանը, ինչպիսիք են դիտողականությունը և ուշադրությունը, որոնք նպաստում են մեզ շրջապատող աշխարհի մասին գիտելիքների հարստացմանը:

Օրինակ, բնապահպանական էքսկուրսիաների առավելությունն այն է, որ դրանք թույլ են տալիս երեխաներին ծանոթանալ բնական միջավայրում գտնվող առարկաներին և բնական երևույթներին: Էքսկուրսիաների ժամանակ երեխաները ծանոթանում են բույսերի, կենդանիների և, միևնույն ժամանակ, նրանց կենսապայմանների հետ, ինչը նպաստում է բնության մեջ փոխհարաբերությունների մասին առաջնային պատկերացումների ձևավորմանը: Էքսկուրսիաները նպաստում են դիտողական հմտությունների և բնության նկատմամբ հետաքրքրության զարգացմանը, այսինքն. երեխաների ճանաչողական վերաբերմունքը դրա նկատմամբ. Մեծ է էքսկուրսիաների դերը երեխաների

գեղագիտական դաստիարակության, բնական երևույթների և առարկաների նկատմամբ նրանց գեղագիտական վերաբերմունքի ձևավորման գործում: Նրանց շրջապատող աշխարհի գեղեցկությունը խորը զգացմունքներ է առաջացնում: Մեծ նշանակություն ունեն ընտանեկան էքսկուրսիաները շրջանով, քաղաքով կամ գյուղով, ծնողների հետ այցելությունները շրջանի առանձին ձեռնարկություններ, հիմնարկներ և այլն: Նման էքսկուրսիաների արդյունքները կարող են արտահայտվել լուսանկարչական ցուցահանդեսով, երեխայի հետ համատեղ ներկայացմամբ կամ նկարահանված:

Ճիշտ կազմակերպված էքսկուրսիոն միջոցառումը կօգնի որոշել երեխայի անհատականությունը, հաշվի առնելով նրա հակումները և հորքինները: Ստացված տեղեկատվությունը ցույց կտա, թե որ ուղղությամբ պետք է զարգանա երեխան: Էքսկուրսիաների ժամանակ հստակ արտահայտվում է նրա պահվածքը նոր միջավայրում, թիմի հետ շփումը և հետաքրքրությունը այս կամ այն գործունեության նկատմամբ: Շատ հաճախ նման միջավայրում նկատելի է երեխաների՝ նոր թիմում վարվելու և անձանոթների հետ շփվելու անկարողությունը: Իհարկե ցանկացած էքսկուրսիայի գլխավոր նպատակը սովորելն է: Աշխատանքի այս ձևի օգնությամբ երեխան կարող է խորացնել առկա գիտելիքները և ձեռք բերել նորերը:

1.2 Էքսկուրսիաները նախադպրոցականների շրջանում

Նախադպրոցական տարիքը անհատականության ձևավորման ամենակարևոր շրջանն է, երբ դրվում են քաղաքացիական որակների նախադրյալները և զարգանում են պատկերացումները մարդու, հասարակության, մշակույթի և բնության մասին: Նախադպրոցական տարիքի երեխաների հետ աշխատելիս կիրառվում են բոլոր տեսակի էքսկուրսիաները, որոնք ուղղված են բնության հանդեպ սեր դաստիարակելուն և դրա նկատմամբ գիտակցված ու զգույշ վերաբերմունքին: Աշխատանքի ամենաարդյունավետ ձևերն են՝ զբոսանք մանկապարտեզի տարածքից դուրս, նպատակային զբոսանքներ հայրենի քաղաքով, մինի արշավներ. Էքսկուրսիաները օգնում են երեխաների մեջ սերմանել բնական և մշակութային արժեքների նկատմամբ սիրո զգացում: Էքսկուրսիաները մեծ նշանակություն ունեն մատաղ սերնդի կրթության և դաստիարակության գործում և հանդիսանում են նախադպրոցական աշխատանքի անբաժանելի մասը: Առանձնահատուկ ուշադրություն պետք է դարձնել էքսկուրսիոն ծրագրերի կարևորությանը նախադպրոցական տարիքի երեխաների հուզական ոլորտի ձևավորման գործում. գեղեցկության զգացում, սովորելու բերկրանք, հասարակությանը օգտակար լինելու ցանկություն: Նախադպրոցականների հետ էքսկուրսիաներ անցկացնելիս խնդիրն է նրանց

ուշադրությունը ուղղել և կենտրոնացնել ուսումնասիրվող կոնկրետ առարկայի վրա: Էքսկուրսիան մանկապարտեզում դաստիարակչական գործունեության կազմակերպման ձևերից է: Էքսկուրսիաների հիմնական նշանակությունն այն է, որ դրանք երեխաներին տալիս են կոնկրետ պատկերացումներ և տպավորություններ իրենց շրջապատող կյանքի մասին: Եվ դա ճիշտ է հենց այն պատճառով, որ երեխայի աշխարհայացքի ձևավորումը սկսվում է կյանքի առաջին տարիներին ստացած տպավորությունների շնորհիվ: Նախ՝ իրեն շրջապատող մեծերի և նրանց հետ շփվելու միջոցով, իսկ հետո ինքնուրույն՝ երեխան ծանոթանում է իրեն շրջապատող աշխարհին: Էքսկուրսիաների ընթացքում սեր և գեղագիտական վերաբերմունք է ձևավորվում բնության նկատմամբ, բավարարվում են երեխայի ճանաչողական կարիքները, բարելավվում են շարժիչ հմտություններն ու ֆիզիկական որակները: Էքսկուրսիան երեխաների հետ դաստիարակչական աշխատանքի ձևերից է: Էքսկուրսիաների ընթացքում տեղի է ունենում զգայական զարգացում, որի հիման վրա առաջանում են մտավոր գործընթացներ, և դա, իր հերթին, նպաստում է երեխաների ճանաչողական հետաքրքրության զարգացմանը շրջապատող աշխարհի նկատմամբ: Նախադպրոցական տարիքի երեխայի զգայական փորձը հարստացված է վառ, էմոցիոնալ հարուստ, հիշվող պատկերներով, որոնք շատ ավելի տպավորիչ են, քան գրքերից քաղված պատկերները: Էքսկուրսիաների ժամանակ համատեղ գործնական աշխատանքները միավորում են երեխաներին, ինչը բարենպաստ ազդեցություն է ունենում կոլեկտիվ հարաբերությունների զարգացման վրա: Ինչպես մյուս պարապմունքներին, էքսկուրսիան ունի վարքագծի կանոններ, որոնց ենթարկվելը կարգապահում է իր մասնակիցներին: Էքսկուրսիաների ընթացքում լուծվում է տարբեր իրավիճակներում անվտանգ վարքագծի հիմքերը ձևավորելու խնդիրը: Տարբեր առաջադրանքների կատարումը զարգացնում է պատասխանատվության զգացում հանձնարարված աշխատանքի համար, փոխօգնության զգացում, սովորեցնում է նկատել հաջողությունները, ուրախանալ դրանցով և կարեկցեք անհաջողություններին: Էքսկուրսիաները դեպի բնություն, թանգարաններ, ցուցասրահներ և արտադրական օբյեկտներ սովորեցնում են հասկանալ արվեստի գործերը, գտնել գեղեցկություն առօրյա իրերի և երևույթների մեջ և զգալ մարդկային աշխատանքի գեղեցկությունը:

Էքսկուրսիաները բարենպաստ ազդեցություն են ունենում նախադպրոցական տարիքի երեխաների ֆիզիկական զարգացման վրա, խթանում են շարժիչ գործունեությունը և բարելավում կատարումը: Մեծ է էքսկուրսիաների դերը: Նրանք կարող են երիտասարդ սերնդին հնարավորություն տալ բարձրացնելու իրենց ինտելեկտուալ մակարդակը,

զարգացնելու դիտողական հմտությունները և շրջապատող աշխարհի գեղեցկությունն ընկալելու կարողությունը, այսինքն. նպաստել անհատականության բազմակողմանի զարգացմանը:

1.3 Էքսկուրսիաները ըստ բովանդակության և կառուցվածքի. դրանց կազմակերպման սկզբունքները

Ըստ բովանդակության՝ էքսկուրսիաները բաժանվում են տեսարժան վայրերի և թեմատիկ:

Թեմատիկ էքսկուրսիաները բաժանվում են հետևյալ խմբերի.

- Պատմական, որն ընդգծում է տարածաշրջանի պատմության որոշակի ժամանակաշրջան
- Ռազմապատմական, այսինքն՝ էքսկուրսիաներ ռազմական իրադարձությունների հիշարժան վայրեր և ռազմապատմական և հուշահամալիրային թանգարաններ
- Արտադրության գրառումները, որոնք բացահայտում են ձեռնարկության պատմությունը, ցույց են տալիս նրա ձեռքբերումները, արտադրական գործընթացը
- Բնական պատմություն - բնապահպանական թեմաներով, եզակի բնական հուշարձանների, տեղական պատմության թանգարանի բնության բաժիններին
- Գեղարվեստական էքսկուրսիաները պատմում են կոմպոզիտորների, արվեստագետների աշխատանքի մասին: Սրանք էքսկուրսիաներ են դեպի արվեստի պատկերասրահներ, ցուցասրահներ:

Լավ էքսկուրսիա կազմակերպելը հեշտ չէ, այն նախապատրաստություն է պահանջում: Էքսկուրսիան պետք է ունենա հետևյալ կառուցվածքը.

1. ներածական գրույց
2. կոլեկտիվ դիտարկում
3. երեխաների անհատական անկախ դիտարկում
4. նյութերի հավաքածու
5. մանկական խաղեր հավաքված նյութերով
6. եզրափակիչ մասը, որի ընթացքում դաստիարակը ամփոփում է էքսկուրսիան և հիշեցնում բնությունը հարգելու անհրաժեշտության մասին:

Ուստի էքսկուրսիա պլանավորելիս դաստիարակը պետք է.

- որոշի էքսկուրսիայի թեման և նպատակը,
- մտածի դրա իրականացման ձևերի և մեթոդների մասին, անհրաժեշտության դեպքում ընտրեք երեխաների համար տեղեկատվական նյութեր և առաջադրանքներ.
- ընտրի դեպի վայր տանող ճանապարհը՝ հաշվի առնելով տարվա եղանակը, հեռավորությունը, ինչպես նաև երեխաների ֆիզիկական հնարավորությունները,
- երեխաները պետք է իմանան, թե ուր և ինչու են գնալու, ինչ են տեսնելու,
- որպես նախապատրաստական գրույցի մաս, անհրաժեշտ է երեխաներին պատմել (հիշեցնել) կանոններն ու անվտանգության միջոցները,
- պատրաստի բանաստեղծություններ, հանելուկներ, ասացվածքներ, խաղեր,
- գուշացնի ծնողներին գալիք էքսկուրսիայի մասին և հրավիրի նրանց մասնակցելու համատեղ միջոցառման,
- նախադպրոցական ուսումնական հաստատության տարածքից դուրս կայանալիք զրոսանքի մասին ծանուցել նախադպրոցական ուսումնական հաստատության ղեկավարությանը,
- ուշադրություն դարձնի երեխաների հագուստին (դրանք պետք է լինեն հարմարավետ, եղանակին և սեզոնին համապատասխան),
- էքսկուրսիայի գնալուց առաջ ստուգի երեխաների ցուցակը,
- հասնելով էքսկուրսիայի վայր՝ երեխաներին կրկին հիշեցնի նպատակի մասին և թույլ տվեք շուրջբոլորը նայել,
- էքսկուրսիայի ավարտական մասում ամփոփի աշխատանքը,
- նախադպրոցական ուսումնական հաստատություն վերադառնալուն պես երեխաներին առաջարկի ստեղծագործական առաջադրանքներ, որոնք թույլ կտան երեխային արտահայտել իր տպավորությունները:

էքսկուրսիաներ կազմակերպելիս անհրաժեշտ է առաջնորդվել հետևյալ սկզբունքներով.

- մատչելիության և տեսանելիության սկզբունք
 - համակարգված և հետևողական թեմատիկ պլանավորման սկզբունք
 - ինտեգրատիվության սկզբունք
 - էքսկուրսիաներ իրականացնելիս ինտեգրված մոտեցման սկզբունք
- ✓ Մատչելիության և հստակության սկզբունքը ենթադրում է, որ երեխաների ստացած տեղեկատվությունը համապատասխանում է նրանց զարգացման

մակարդակին: Տեղեկատվությունը պետք է փոխանցվի ոչ միայն բանավոր ձևով, այլ նաև օգտագործելով տեսողական պատկերներ, առարկաներ և զգացմունքներ: Հնարավորության դեպքում խորհուրդ է տրվում օգտագործել խաղի տարրերը:

- ✓ Համակարգված և հետևողական թեմատիկ պլանավորման սկզբունքը ներառում է ոչ միայն էքսկուրսիաների մի շարք, այլ փոխկապակցված և փոխլրացնող միջոցառումների պլանավորում՝ միավորված մեկ թեմայով:
- ✓ Նոր պահանջներով առաջարկվող կրթական բովանդակության մշակման կազմակերպման ինտեգրացիոն սկզբունքը մի կողմից նպատակ ունի պահպանել գիտելիքի ոլորտներից յուրաքանչյուրի ամբողջականությունը, իսկ մյուս կողմից՝ զգալիորեն փոխհարստացնել դրանք, նպաստել դրանց իմաստային խորացմանը և երեխաների համար ընդլայնելու ասոցիատիվ տեղեկատվական դաշտը, որն ակտիվացնում է տարբեր երևույթների սեփական մեկնաբանությունը ինչպես բանավոր, այնպես էլ ոչ բանավոր միջոցներով:
- ✓ Ինտեգրատիվության սկզբունքն իրականացվում է ծնողների, գրադարանի և թանգարանների հետ համագործակցությամբ, այն նպաստում է երեխաների հորիզոնների զարգացմանը, սոցիալական գործունեությանը, նրանց խոսքին և բառապաշարին, զարգացնում են պատասխանատվության զգացումը, բարենպաստ ազդեցություն են ունենում նախադպրոցական տարիքի երեխաների ֆիզիկական զարգացման վրա, օգնում են բարելավել կատարողականը, սովորեցնում են փոխօգնություն և զարգացնում գեղեցկության զգացումը:

Որքան հաճախ երեխաները այցելում են մշակութային և պատմական վայրեր, այնքան ավելի լայն են նրանց գիտելիքները շրջապատող բազմազան, բարդ աշխարհի մասին, ինչը եզակի հնարավորություններ է ընձեռում իրացնելու իրենց կարողությունները:

ՉԼՈՒԽ 2. ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՅՑԵՐԻ ԴԵՐԸ ՍԱՆԵՐԻ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ

2.1 Մշակույթը նախադպրոցականի մեջ

Ժողովրդի պատմության և նրա մշակույթի իմացության շեշտադրումն է, որը կօգնի ապագայում հարգանքով և հետաքրքրությամբ վերաբերվել այլ ժողովուրդների մշակութային ավանդույթներին: Ուստի երեխաները պետք է իմանան և ուսումնասիրեն իրենց նախնիների մշակույթը:

Մշակույթը ստեղծում են մարդիկ, մշակույթը սովորում են, քանի որ այն գենետիկորեն չի փոխանցվում, յուրաքանչյուր սերունդ վերարտադրում է այն և փոխանցում հաջորդ սերնդին: Այս գործընթացը սոցիալականացման հիմքն է: Արժեքների, համոզմունքների, նորմերի, կանոնների և իդեալների յուրացման արդյունքում ձևավորվում է երեխայի անհատականությունը և կարգավորվում նրա վարքը: Մշակույթը ձևավորում է հասարակության անդամների անհատականությունները, դրանով իսկ մեծապես կարգավորում է նրանց վարքագիծը՝ ազդելով վերաբերմունքի, արժեքների, գիտելիքների և իդեալների վրա:

Երեխաներին տարածաշրջանային մշակույթի ակունքներին ծանոթացնելը և ազգային ավանդույթների նկատմամբ հետաքրքրության զարգացումը մեր ժամանակի հրատապ խնդիրն է: Երեխայի մոտ՝ որպես իր ժողովրդի ներկայացուցիչ, ինքնագնահատականի ձևավորումն անհնար է առանց մեր ժողովրդի պատմական արմատներին և ազգային ակունքներին անդրադառնալու: Մշակութային ժառանգության վերածնունդը սկսվում է երիտասարդ սերնդի մեջ սեփական հայրենիքի և սեփական ազգության հանդեպ հպարտության և սիրո զգացում սերմանելով:

Մշակույթի մասին ավելի խորը պատկերացում կազմելու համար մենք այցելում ենք թանգարաններ: Թանգարան այցելելու նպատակն է արդյունավետ գիտելիքների միջոցով երեխաների մոտ զարգացնել հետաքրքրությունը և հարգանքը հայ ժողովրդի մշակույթի և ավանդույթների, նրանց աշխատանքի և կյանքի նկատմամբ: Ազգային անկյունի օգնությամբ երեխաները ծանոթանում են հայկական պետությանը և նրա խորհրդանիշներին: Ժողովրդական հագուստ ուսումնասիրելու համար օգտագործում ենք << Ընտրիք տարրը >> , << Ընտրիք նախշը >> սեղանայն խաղեր:

Այսպիսով, մեր երկրի մշակութային ժառանգության վերածնունդը սկսվում է նախադպրոցականի մեջ հայրենիքի և ազգային պատկանելիության հանդեպ հպարտության և սիրո զգացում սերմանելով: Անձի ներդաշնակ զարգացման բանալին, երեխաների դաստիարակությունն է, հոգևոր հարստությունը, բարոյական մաքրությունը, ֆիզիկական կատարելությունը և լավ առողջությունը համատեղելը: Նման աշխատանքը, մի կողմից, հնարավորություն է ընձեռում երեխաների մտավոր, բարոյական և գեղագիտական դաստիարակության համար, իսկ մյուս կողմից՝ թույլ է տալիս ծանոթանալ ազգային մշակույթին:

Վերլուծելով այս ոլորտում կատարված աշխատանքները՝ եկա հետևյալ եզրակացությունների .

- Նախադպրոցական տարիքի երեխաների բարոյական մշակույթի զարգացման ամենաարդյունավետ միջոցը ժողովրդական արվեստ է:
- Նախադպրոցական տարիքի երեխաների գեղագիտական և բարոյական մշակույթի ձևավորման մեջ դրա օգտագործումը պայմանավորված է նրա զարգացող անհատականության վրա ունեցած ազդեցությամբ, տարիքային առանձնահատկություններով:

2.2 Դաստիարակի ազդեցությունը մշակույթի ձևավորման գործում

Դաստիարակի հիմնական խնդիրն է երեխայի մեջ զարգացնել իր առաջ արվածը պահպանելու ցանկությունն ու կարողությունը: Բովանդակային տեսանկյունից նախադպրոցական ուսումնական հաստատություններում հայրենասիրական դաստիարակությունն իրականացվում է երեխաներին ակտիվ ստեղծագործական աշխատանքի մեջ ընդգրկելու, հայրենիքի մշակութային ժառանգության նկատմամբ հոգատար վերաբերմունք ձևավորելու, ժողովրդի սովորույթների և ավանդույթների նկատմամբ, սեր դաստիարակելու գործընթացում: իրենց փոքրիկ հայրենիքի, իրենց հայրենի վայրերի համար:

Այս գործունեության հաջողությունը պայմանավորված է նախադպրոցական տարիքի երեխաների որոշակի հետաքրքրությամբ իրենց ազգային ծագման, ավանդույթների, մշակույթի և սովորույթների նկատմամբ: Այս ժամանակահատվածում երեխաների համար հնարավոր է ուղղակիորեն մասնակցել տարբեր տեսակի արվեստների և արհեստների, ծանոթանալ նյութերի հյուսվածքային որակներին, դրանց մշակման մեթոդներին և մատչելի

տեխնիկական արհեստագործական մեթոդներին, որոնք առաջացնում են երևակայելու և ստեղծագործելու ցանկություն, իրեր սեփական ձեռքերով, որոնք կարող են վերափոխել շրջակա միջավայրը:

Ազգային ինքնության և ազգային արժանապատվության զգացումների ձևավորմանը նպաստում է մշակութային ազգային ավանդույթների յուրացման դասընթացների համակարգը: Այն սկսվում է տեղական նյութից՝ փոքր հայրենիքի կիրառական արվեստի ներածությունից, քանի որ այս արվեստը տարբեր տեսակների ու ժանրերի մեջ կարելի է երեխային ցուցադրել բնօրինակներով: Յուրաքանչյուր տուն պահպանում է տրիկոտաժե, ասեղնագործված, հյուսված, կտրված, կաղապարված, հյուսված ապրանքներ տարբեր դարաշրջաններից, որոնք ժառանգել են իրենց նախնիներից:

Դաստիարակը պետք է ընտրի շրջանի տաղանդավոր արհեստավորների մասին գրականություն, երեխաներին ցույց տա ազգային ասեղնագործությամբ զարդարված տղամարդու և կանացի հագուստ, ժողովրդական կիրառական արվեստի տարբեր ապրանքներ, որոնք արտացոլում են տեղական բնական, պատմական, մշակութային և ազգագրական առանձնահատկությունները, երեխաներին մատչելի ձևով բացատրում. գեղարվեստական արհեստագործության տեխնոլոգիաներ, կազմակերպել հանդիպումներ փորձագետների հետ:

Այսօր մենք սկսում ենք շատ բաների այլ կերպ նայել, շատ բաներ վերագտնում ու վերագնահատում ենք: Սա վերաբերում է նաև մեր ժողովրդի անցյալին: Վստահաբար կարելի է ասել, որ մարդկանց մեծ մասը, ցավոք, մակերեսորեն ծանոթ է ժողովրդական մշակույթին: Երիտասարդ սերունդը նույնպես անկում է ապրում Հայաստանի անցյալի նկատմամբ հետաքրքրության և հարգանքի նկատմամբ:

- Ինչպե՞ս էր ապրում հայ ժողովուրդը:
- Ինչպե՞ս էիք աշխատում և հանգստանում:
- Ի՞նչ սովորույթներ են նրանք պահպանել:
- Ինչպե՞ս էք հագնվել:
- Ի՞նչ խաղեր ունեցան երեխաները:

Այս և նմանատիպ հարցերին պատասխանել նշանակում է վերականգնել ժամանակների կապը, վերադարձնել կորցրած արժեքները:

Մեր առօրյայում՝ ընտանիքում, խնջույքի ժամանակ, փողոցում, երեխաները շրջապատված են հիմնականում ժամանակակից ուժերով, ժամանակակից երաժշտությամբ, որը ոչ միշտ է ճաշակով: Ուստի այսօր հրատապ խնդիրն է երեխաների մեջ սեր սերմանել հայկական մշակույթի հանդեպ, ծանոթացնել նրա ծագմանը, սովորույթներին, ավանդույթներին, ծեսերին, սերմանել հայրենասիրական զգացմունքները:

Կարծում եմ, որ ժողովրդական արվեստը պետք է լայնորեն ներառվի երեխաների կյանքում ու գործունեության մեջ: Հայ ժողովուրդը չպետք է կորցնի իր հեղինակությունը այլ ժողովուրդների շրջանում. Հայրենի մշակույթը, ինչպես հայրը և մայրը, պետք է դառնան երեխայի հոգու անբաժանելի մասը, սկիզբը, որը ծնում է անհատականությունը: Երեխաներին ժողովրդական մշակույթին ծանոթացնելը նրանց մեջ հայրենասիրական զգացմունքներ ձևավորելու և ոգեղենությունը զարգացնելու միջոց է:

2.3 <<Ժողովրդական մշակույթ>>

Մշակույթի առաջին տեսակը, որին ծանոթացնում են երեխային մանկության տարիներին, «ժողովրդական մշակույթն» է: Երեխայի կողմից մայրական բանահյուսության միջոցով (օրորոցային, մանկական ոտանավորներ, կատակներ, պարերգեր) ընկալված ժողովրդական մշակույթը հիմք է դնում միջանձնային հարաբերությունների համար, ընդունելի ձևով փոխանցում է սոցիալական կյանքի նորմերն ու կանոնները և խթանում է սկզբնական սոցիալական հույզերի դրսևորումը:

Այս պահին երեխան, բնականաբար, չի հասկանում իրեն փոխանցվող ժողովրդական մշակույթի ձևերի իմաստային նշանակությունը, բայց միևնույն ժամանակ նա մեծ հաճույք և բերկրանք է ապրում մեծահասակների հետ միասին խաղալուց «Կարմիր կոճակ», «Աքրորակոփվ» <<Մաժուն ծախեմ>> <<Ծիտը քարին>> խաղերը: Երեխայի հուզական դրական արձագանքը ժողովրդական մշակույթի վառ պատկերներին այն հիմքն է, որը հետագայում կարող է մրցակցել իրեն շրջապատող աշխարհի մասին առավել ծավալուն տեղեկատվության հետ:

Այդ տարիքում երեխաներին հայ ժողովրդի տոնական մշակույթին ծանոթացնելու աշխատանքները շարունակվում են. ձևավորվում է ներգրավվածության զգացում մանկապարտեզում, ընտանիքում և երկրում տեղի ունեցող իրադարձություններին. սերը

սիրելիների և հայրենիքի հանդեպ սեր է դաստիարակվում: Երեխայի մոտ խթանվում է իր ժողովրդի մշակույթին ծանոթանալու ցանկությունը (հեքիաթների, ասացվածքների, ասացվածքների, ժողովրդական դեկորատիվ արվեստի ստեղծագործությունների միջոցով): Կարևոր խնդիր է մնում նախադպրոցական երեխայի հարգալից վերաբերմունք զարգացնել այլ ժողովուրդների մշակույթի նկատմամբ:

Ժողովրդական մշակույթը մի թեմա է, որը մարդն ընկալում է իր ողջ կյանքի ընթացքում: Որքան շուտ սկսվի ժողովրդական մշակույթին ծանոթանալու գործընթացը, այնքան ավելի լավ արդյունքների կարելի է հասնել: Նախադպրոցական տարիքը անհատականության զարգացման հատկապես նշանակալի շրջան է: Հենց այս ժամանակահատվածում երեխան զարգացնում է բազմաթիվ որակներ (ֆիզիոլոգիական, հոգեբանական): Հետաքրքրությունները զարգանում են, սկսվում է ինքնաճանաչման գործընթացը՝ երեխան փորձում է հասկանալ, թե ով է նա այս հսկայական աշխարհում: Նախադպրոցական տարիքում երեխաներին ժողովրդական արվեստին (բանաստեղծական, երաժշտական, պարային, արվեստ և արհեստ) ծանոթացնելը թույլ է տալիս նրանց ձևավորել առաջնային պատկերացումներ ժողովրդական մշակույթի մասին, ինչը շատ կարևոր է կրթության և դաստիարակության հետագա գործընթացի համար:

Այս տարիքում համակարգված աշխատանք է տարվում նախադպրոցականներին հայկական տոնական մշակույթին ծանոթացնելու համար (ժողովրդական տոներ), նշվում են պետական տոները և ժողովրդական օրացույցի տոները: Դաստիարակը օգնում է ստեղծել ընդհանուր ուրախության, լավ տրամադրության, մտերիմ մեծահասակների հանդեպ սիրո զգացողության ձևավորման, հասակակիցների հետ կապվածության միջավայր:

Բացի այդ, մշակույթը կարևոր դեր է խաղում անձի զարգացման գործում: Այն օգնում է մեզ հասկանալ ինքներս մեզ և մեզ շրջապատող աշխարհը, զարգացնել մեր ստեղծագործական և վերլուծական կարողությունները: Արվեստի, գրականության և մշակութային այլ ձևերի ուսումնասիրությունը թույլ է տալիս ընդլայնել մեր մտահորիզոնը, դառնալ ավելի հանդուրժող և բաց տարբեր կարծիքների և գաղափարների համար: Մշակույթը նաև ձևավորում է մեր արժեքներն ու աշխարհայացքը: Այն որոշում է, թե ինչ ենք մենք համարում կարևոր և արժեքավոր, ինչ նպատակներ և ձգտումներ ունենք:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսումնասիրելով թեման, հանգում ենք այն եզրակացությանը, որ էքսկուրսիաների ընթացքում ձեռք բերված գիտելիքները դառնում են առարկա հետագա ուսումնասիրության մեկնարկային կետ: Որքան հաճախ երեխաները այցելելում են մշակութային և պատմական վայրեր, այնքան ավելի լայն են նրանց գիտելիքները շրջապատող բազմազան, բարդ աշխարհի մասին, ինչը եզակի հնարավորություն է ընձեռում իրացնելու իրենց կարողությունները: Սա լավագույն միջոց է երեխային հեռացնելու գայթակղիչ վիրտուալ աշխարհից, որը գրավում է երեխաների միտքը մանկապարտեզի տարիքից: Իրական իրականությունը շատ ավելի հետաքրքիր ու խորն է, և լավ դաստիարակը կարող է դա հստակ ապացուցել:

Մշակույթը ձևավորում է մեր արժեքներն ու աշխարհայացքը: Այն որոշում է, թե ինչն ենք մենք համարում կարևոր և արժեքավոր, ինչ նպատակներ և ձգտումներ ունենք: Որոշ մշակույթներ շեշտում են նյութական հարստությունն ու հաջողությունը, մինչդեռ որոշները մեծ նշանակություն են տալիս բնության հետ ներդաշնակությանը և հոգևոր զարգացմանը: Մեր արժեքները ազդում են մեր նպատակների, մեր որոշումների հիմքում ընկած դրդապատճառների վրա, և այն բանի վրա, թե ինչպես ենք մենք գնահատում մարդկանց:

Արդյունքում նախադպրոցական տարիքի երեխաների մոտ զարգանում են էսթետիկ զգացմունքներ, գեղագիտական ճաշակ, ձևավորվում է հարգանք ուրիշների աշխատանքի նկատմամբ, հայրենիքի նկատման, բնությունը գնահատելու և պաշտպանելու ցանկություն, ընդլայնվում է սաների մտահորիզոնը, ձևավորվում է աշխարհայացք, հանդուրժողականություն, համագործակցություն, փոխադարձ աջակցություն, խնդրահարույց իրավիճակներում ինքնուրույնություն, կողմնորոշում, միջանձնային հարաբերությունների ձևավորում, կոնֆլիկտների հաղթահարման որոշակի հմտությունները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

- ✓ <https://arar.sci.am/publication/377447#description>
- ✓ <https://168.am/2018/08/20/997288.html>
- ✓ <https://www.maam.ru/detskijasad/yese-tema-rol-kultury-i-iskustva-v-socialno-lichnostnom-razviti-doshkolnika-egorova-irina-vladimirovna.html>
- ✓ <https://nsportal.ru/detskiy-sad/materialy-dlya-roditeley/2021/10/21/konsultatsiya-znachenie-ekskursii-v-zhizni>
- ✓ <https://dou-28.ru/ot-vospitateley-dou/rol-russkoy-narodnoy-kulturyi-v-vospitanie-doshkolnikov.html>
- ✓ <https://nsportal.ru/detskiy-sad/materialy-dlya-roditeley/2021/10/21/konsultatsiya-znachenie-ekskursii-v-zhizni>